

ACC. N:R. 1884

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Thure Månsson
 Härad: Rister Adress: _____
 Socken: Norjeby Berättat av: Elsa Jönsson
 Uppteckningsår: 1928 Född år 1842 Norjeby

Uppteckningen rör _____

<u>Akrarens namn</u>	<u>1.</u>
<u>Spisrökare</u>	<u>2.</u>
<u>Färd</u>	<u>3.</u>
<u>Vigelsdagen</u>	<u>4.</u>
<u>Grödmis</u>	<u>5.</u>
<u>Matordning vid Jul</u>	<u>6.</u>
<u>Vid barns födelse</u>	<u>7.</u>
<u>Varel på bröllopsdagen</u>	<u>8.</u>
<u>Markarb och tärna</u>	<u>9.</u>
<u>Giftevärdskontrakt</u>	<u>10.</u>
<u>Fästfolks-presenter</u>	<u>11.</u>
<u>Plaguetan</u>	<u>12.</u>

Skriv endast på denna sida!

54 Sid

1834

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Önsebäcksträd	13.
Gastakusst	14.
Trängst. Kopvöl	15.
Baru med bönder	17.
Vårarbetet	18.
Prejebrek.	19.
Körskölden	20.
Säderskölden	21.
Tröskueingew	22.
Säderskestueing	23.
Rokatten.	24.
Kvare teell "malson"	25.
Matt.	26.
Frinet	27.
Gårdarna i Ninge omk. 1850	28.
Den gamla begra.	29.
Åkerjorden	30.

Amphäst	31.
Byns skogsmark.	32.
Byns älskornas.	33.
Vägarua.	34.
Klävarua.	35.
Fängarna.	36.
Bäckarna.	37.
Stacharebäckarna.	38.
Bordet.	39.
Gårdens reise.	40.
Ängset.	41.
Gruset.	42.
Uddastugan.	43.
Opäruvåren.	44.
Bordet i.	45-46.
Matsedelw. juleafton.	47.
Vid mältiderua.	48.

1894

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Yarnad	49.
Rekar.	50.
Midrommar	51.
Yagqvist	52.
Yia.	53.
Förmynd	54.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Elsa Jönsson

Kungälv, Lister län.

Född 1842. död 1928

H. vitterbrev Kungälv

Byggnadsverket

samma år 1928

Smultronen

1834

Minnesnamn.

Byggnadsverket, Kungälv, Vallbynsbacken,
och Kungälv, gravskiftena, Kungälv,
Lillskärbygge, stenbygge, Björkbygge,
Ringbygge, Udden, Paradisbacken, Eke-
backen, och Älvsbacken.

(54 sid)

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

22

Ela Jönsson

Kvingsby, Lister hdl.

Född 1842. Död 1928

H. västskock Kvingsby.

Lynteknisk

sammant 1928

Paulsson

Spinnvisan.

Spinn, spinn, dattens min,
i magen hammar spinnas din.
O dattens spinn o hämmar,
men aldrig kan den spinnas fram.

131. — år 1834 —

Elsa Jönsson

1834

Kajby, Lister lfd.

Född 1842, död 1928

U. instelant Kajb.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Appteknad

samma 1928

Thuelmann.

3. 3

Jäven.

Jäven blifvtes två gånger om året, vår och höst.
Därtill användes de andra två och var brukliga all-
sådana. Enda vintern ejde så betydning och opimning
som, och somliga hade hade gille.

Elsa Jänman

Kungälv, Lätting hd.

Född 1842 död 1928

h. värdshuset Kungä.

1834

Ägyptiska

sommaren 1928

Thaulenman

Vipplingen

En hade man silvringar med en plåt på i stället
för guldringar.

1834

5

Else Jönsson,

Karaby, Lister lfd.

Född 1848. död 1928

H. vistelseort Karby.

Apptecknad

nummer 1928

Stultkänner

Appteckning.

Denne griten är bokad i en gräfte
och inte i ett par stävlar.
I här man är den på mitten
så bli den ett par haljre.

Elsa Jönsson,

1834

Uppskrift

Karlsby, distus hd.

sommaren 1928

Född 1842. död 1928

Stenkällan

h. västbreast Karp.

Matredning vid jul.

Julaften: Lutspis och senap. samt kallt fisk eller
kött och rillsalat. Bes gynnus gräd.

Juldagen: Pö- och smörfäster samt mallebröd =
bröd vänt i kulljörum. Bes gynnus gräd.

Elsa Jönsson

1834

kyrkbokföring

Karlskrona, Lister län.

sommaren 1928

Född 1842. död 1928

Smellman

U. viktalsamt Karja.

Vid barn födelse.

När någon föds åt hem, så skulle det anöras till i kyrkan.
Vid kyrkostyrningens skulle så mannen betala en krona till
kyrkan, 50 öre till de fattiga och 25 öre till bibel för-
skanningen

Elsa Jönsson

Karlsby, Listerh. 1834

Född 1842, död 1928

U. västergöt. kyrk.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Byggnads

nummer 1928

Daukinn

8.
8

Varsel på hällstensdagen.

Regnar det hällstensdagen, så regnar det
medel i kunnena.

Elsa Jönsson.

Norjeby, Lister lfd. 1834

Född 1842. död 1928

Sl. väntelse och Norje.

lyftedel

samma 1928

Fruckenn

Marshall och tärna.

Norje hund par skulle ha två par marshaller och
tärnor, de skulle vara gamla, gifta människor av
den närmaste släkten och kallades på liatte bokst
"höjesven" och "gen färja".

Acc. nr. 1834.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

141

X
Elsa Jönsson

1834

Lyftskuret

Karlsby, disten kd.

sommaren 1928

Född 1842. död 1928

Fruckönsman

h. västbeack Karls.

Förtegelso-presenter.

Förstman skulle få giftermålet ha silkeduk av
förtroenden och han skulle ha skjorta, kassa, hals-
duk och krus av henne. Detta skulle han bära på
bröllopsdagen. Bruken skulle dessutom ha present
och äroningar. Brudgumskjortan skulle vara av
silkeduk och gifternas till svärmor. Förtegelset
skulle dessutom ge respektive sina föräldrar pre-
senter till minne.

Elsa Jönsson.

Karlsby, distus hd, 1834

Född 1842, död 1928

H. västergötland Karlsby.

kyrkbok

samma 1928

Jönsson

Slagvatten.

Man skulle ha vä-vide till slagvatten.

Elsa Jönsson.

Norjeby, distrets hd. 1834

Född 1842. död 1928

H. västbergs ut Norje.

Apptekniskt

samma 1928

Fruckanman.

Toschästied.

Bären av Toschästiedet fick man inköpta
då fick man hemdränk och blev konstig.

Toschästied = alson?

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

144

Elva Jönsson

Näringsk. distans hd. 1834

Född 1842. död 1928

H. värdshuset Närke

Lyngteknik

samma 1928

Fluckmann

"Gästakyrsk"

Om någon blivit sjuk, så påståde man sig,
att han blivit "gästakyrsk"

Elsa Jönsson

Karlskrona, distrikts hd. 1834

Född 1842. död 1928

Konstskulptör Karje.

kyrktidning

årsmån 1928

Dr. Jönsson,

Frånst häst.

När ett häst var teinghäst, skulle man se för
från det genom att parat hästens höften till ryggen,
strax efter att hästen med dem på sig öppnats i
svett.

Elsa Jönsson.

Karpi by, distrikts hd. 1834

Född 1842, död 1928

H. vintskovet Karpi.

Byggnad

ommånen 1928

Jönsson

Trängt bröst.

Man trodde, att ett barn kunde på tvingt bröst
genom att modern, när hon var sovande, ställt i
spjått och talat med någon uterjö och där-
under blivit skänd. I så fall betöde man
det genom att fadern och modern ställdes på var
sin sida om spjått och så togo barnet
tes sängen därigenom. Obs: modern inne och
fadern ute.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1717

Elsa Jönsson

Karlsby, Lister lfd.

Född 1842. död 1928

H. västskant Kungs.

Appteknisk

sommaren 1928

Jönsson

Barn med hålde.

Om ett barn fick hålde, så hade modern under
grössan suttit på en (trän) kista och ätit. Drist-
locket hade inte varit riktigt tät. Barnet be-
trödes, genom att modern satte på kistan och åt, medan
barnet låg i den.

1894

Elsa Jönsson

Karlsby, distrikt hd.

Född 1842, död 1928

U. vistelseort Karls.

Uppkomst

samma 1928

Smeknamn

Värbetet.

Värbetet skulle bärga den 25 mars. Men
trädena plögde man upp först vid midsum-
mertiden

1834

Olav Jönsson

Konjehy, distus hd.

Född 1842. död 1928

H. värdshuset Konje.

Konjehy

samma 1928

Jönsson

Konjehy.

Fick mitten av 1800-talet jernhuset Konjehy
i distus hd. Fäste och sadde man i allmänhet
bovete.

2020

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1834

Elsa Jönsson

högskolemed

Karlsby, länsh. kd.

sommaren 1928

Född 1892. död 1928

Sturehällan

H. vinstskott Karje.

Länshälden.

Mellan midssommaren och sidoshälden inpille
"Länshälden", mest avseende eh. dygnerna brukas
"hälden" och tackades, från till vintern anses
das till fjärdet.

1894

Elsa Jönsson

Karlsby, distrikts hd.

Född 1842, död 1928

H. vistskebrot Karlsby.

lystskrift

samma 1928

Från hennes.

Födersskädder

Födersskädder infilt i augusti-månad. Födersskädder
fjäs med skinn (inte lös) och bands i hävar,
samt sattes upp i halv-trava med 10 hävar
undera.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1834

1834

Eba Jönsson

Karlsby, Lialus hd.

Född 1842. död 1928

H. witeheart Norge.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2222

Appteknet

samma 1928

Duckhemmen

Turskningen

Turskningen började i september och slutade
fram i mars. Då man jämförde i var gick från
pl. 4 på morgonen till 9 på kvällen.

acc nr. 1834: 24

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

24

24

Elsa Jönsson

1834

Appteknad

Krajchy, disten hd. Blekinge samman 1928

Född 1842. död 1928

Truckmann

H. vintebrot Krajc.

Lapatten.

Lapatten vintades bland äden i legalvet. Fa-
man mypibus och ville se honom, så hade en av
Truckmanns pliggen bring enskals och blinde
till iaktigt bea.

Rec. nr 13. 1834

25 25

Eke Jönsson

1834

Appteknad

Karlsby, distus hd,

nummern 1928

Född 1842, död 1928

Jönsson

El. wistebord bari.

Roam tull.

Sam "mabelin" fick "mälaren" att stoppa mjöl
på skäppan.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

26

26

Elsa Jönsson

Norjeby, distus hd.

Född 1842, död 1928

H. vistehuset Norje.

kyrktidning

samma 1928

Jönsson

Malt.

Malt till öl maldes hemma på maltkoars.

1834

Elsa Jönsson

Korsby, Lister lfd.

Född 1842, död 1928

U. v. i. K. Korsby.

Kyrtecknet

samman 1928

Thucellinman

Linet.

Linet - kallat häns - odlades varje år. Ladden ögbe
men i maj mörsk och skörden i september. Beskrivningen
i huvudsak denna: Först teckades det, ryades där-
efter, bruddes ut på stubbe i fem veckor, rönsades så i by,
frukt och brödes till bestum. Där lades det på laven
och man "kälade" i en ugn för att tecka det. Sen bröts
det i bestum av både spakar och fruntimmar, och
därefter sköttes det med skälletjän på en skälletal.
Vid skäftningen präkann präpöjning med mat och
dryck.

1834

Elsa Jönsson

Korskyrk. hielmskd.

Född 1842, död 1928

H. vistsesamt Kors.

kyrkebok

nummern 1928

Turellén

Spådom i Kors kyrk. 1858.

Massa gjed, djömas, Ale Jöns, Söna Jöns,
Söna Alas, Söna Lars, Anders Eriksson,
Sörens och Sörens.

1834

Elsa Jönsson.

Kvingsby distrikts kd.

Född 1842, död 1928

H. västergatan Kvingsby.

kyrkobok

sommaren 1928

E. Jönsson.

Den gamla byn.

Spårdama löga i den gamla byn i två rader på var sin sida om kyrkgatan, som inte var utensatt, där hade sig ungdommen med dans och lek, och där var samlingsplatsen också för de äldre. Mitt i byn låga gästgivarstugan och smedjan.

[Anm: Kvingsby har än i dag bevarat mycket av sin gamla kyrkobyggnad. Dess grundplan är i allt väsentligt densamma som på bilden, fast den jämkits ut över stora områden.]

1834

Elsa Jönsson

Korsby, Lister lfd.

Född 1842. död 1928

H. värdskapsart Kåje

Uppskrift

samma 1928

Jönsson

31

Skogsjorden.

För gärd hade sin lakt i vagnarna, bestod dels
i mjölk och smör, hane och ätter, boneter och lite
potatis

Elsa Jönman

1834

Äppteknisk

Närby, Linters hd.

samma 1828

Född 1842. död 1928

Dau Jönman

De utskelas av Närby.

Ängs hästred.

Det mesta av jorden ligger till ängs hästred. Närby
harde hade sitt stycke, som var en gård med ris-
gård

Elsa Jönsson

1834

Ägyptebrev

Kayshy, distus led.

samma 1928

Född 1842, död 1928

Thure Jönsson

H. vitterhetsvet Kayshy.

Byns skogsmark.

Marken var gemensam för alla gåldsägare, och man
slöjpte dit marken på bete efter hemmans tab.

Marken var: allmänhet i bygd med åkergränder.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

33

33

Elsa Jönsson

Karlsby, Lister lfd.

Född 1842. död 1928

H. viftelsort Karje.

Äggtidnot

sommaren 1928

Thure Jönsson

Byns älderman.

"Bysamannen" hade uppsikt över alla gårdarna,
men hade ingen betalning för det, då man ju byttes
vid som "byamen". Han förvarade hos sig byskådan
och byskärmet, varmed han sammanställde börderna.
Han hade också vid sin byns gemensamma tjur.

Elsa Jönsson

1894

kyrtebrevet

Karjely, Lister kd.

samma 1928

Född 1842. Död 1928

Fruklänna.

U. västsvensk Karji.

Väzarna.

Väzarna frige händerna som bys själva
hälla i stånd, Väzi gärd hade sin bit av
lundsavägen allt efter hemmanets storlek.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

35
35

Elsa Jönsson

Konjehy, distrikts hd,

Född 1842. död 1928

H. intekont Kvijs.

hymnalbum

samma 1928

Smultronen

Ställaren

Ställaren var i allmänhet belaggen under husets
frustuga.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

36

36

Elsa Jönsson

Karlsby, dist. hd.

Född 1842. död 1928

H. västergöts Karje.

Äpplskåp

samma 1921

J. Jönsson

Länguna.

Länguna var väggspå, de bädda ^{om} länguna
från ena till andra på hällen. Vid högtiderna prä-
kammo "inläggskläderna", vända pläden; varken minskas,
som bäddas på hällen.

Elsa Jönsson

Karlsby, Lister län.

Född 1842, död 1928

H. vinstelvärd Karlsby.

1894

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

byggtidning

sommaren 1928

Smultronen

37

37

Bänkarne.

Bänkarne var röjgräs och användes även de som
liggplatser. De var fulla med kalv med täcke
av nyrå dunna, och även de hade "inlöjgsklän" vid
hög tillbygge till fyllen. De var placerade i norr
och söder, och på den norra ligg barnen och på
den södra drängen eller drängarna.

Elsa Jönsson

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
Appteknat

38

38

Karlsby, listus hd.

summar 1828

Född 1842. död 1888

Thuelinman

H. västergaard Karje.

Stackarsbänken

Jönsson för denna i köket hade man en särskild
bänk för tiggare, som kallades stackarsbänken.
Den hade också isekuren sin plats.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

3939

Elsa Jönsson

Karlskrona, Lister län.

Född 1832, död 1888

H. antebest. Kari.

kyrkebok

samma 1828

Paula Jönsson

Budet

Budet stod emellan de båda hänkarna, man och
fru sitta på naccabänken mitt för bordänden och
därigen eller därigenom mitt emot i synde-bänken.
Och vid bordet fram dessuten ett ställe där pojken och
barnen sitta.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4640

Elsa Jönsson

Konjunkt. listsked.

Född 1842. död 1928.

H. vistelseort Konje.

Uppskrift

sommaren 1834

Strucklinn

Grändens inre.

Väggarna voro guldschmuckade och taken libaså.

Byggnaderna voro i allmänhet utspärade i ryggså-
stil med valv i stället för flata tak. Till höj-

tiderna voro väggarne täckta med limmskalar
med blommor på och annat fint. Golv och väg-
gar sandat i vandringsly, om sändezarna hade vi
envis på golvet. Stengolar fanns det i köket.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

41

41

Elaa Jänna

Karjely, listan led.

Född 1842, död 1928

H. vistelseort Karje.

Lyngsticket

summaren 1928

Franklin

Lyngst.

Det var tranlampan, och tranen beuddes av äb-
tran, Lälerna tog man i ajra, och fetten hade man till
tran. Till vatten användes borsulfatgarn både för ljus
och lampan.

Ela Jönsson

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNERARKIV

42 42

Wajsbj. hustru h.

Född 1842, död 1928

H. wäntel och Wajsbj.

upptecknat
nummer 1928

Frucklinsson

“Kuret”

På kallades gärdens fönster, där förvarades
kistorna, där hade man gånge kläderna, och där stodo
sängarna fulla med sängkläder. Det ännu möble-
manget utgjordes av bord och stolar.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

43 43

Elsa Jönsson

lypptecknad

Norjeby, Lister län.

samma 1928

H. viktelsens Norje.

Frucklänning,

Född 1842, död 1928

Undantag.

Undantag gavs åt de gamla, när de lämnade upp
gården. Men badde de bo i en kammar i
gården och levde på sitt undantag, bestående
mer av matvaror och ved.

Elsa Jönsson

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

44 44

Karlsby, distriket hd.

Född 1842. död 1928

H. västergötland Karlsby.

lystskrift
samman 1928

Thullinsson

dyrsmärken.

Till dyrsmärken använde man återan i stället
för gårdens för att kunna känna igen de många, om
åkerställen.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

45 45

Elsa Jönsson

Karlskrona, Listerh.

Född 1842. Död 1928

H. vinstelbrödet Karji.

Uppptecknad

sommaren 1928

Sture Gunnarsson

Bardbin.

Efter maten:

Får med och dyck dig vare lov, o dygd!

Låt mig i tro att hålla dina bud.

När vare dygd Fader, är vare dygds

Son, är vare dygd den heliga ande.

Amen.

Elsa Jönsson

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

46 46

Konjunktions bok,

Född 1848, död 1928

U. västsvensk konj.

Appteknisk

samma 1928

Franklin.

Bredskinn.

Färd meten:

Gud, med den nåd tårligt öpis

du oss styrker här i livet,

låt oss njuta vad du givet

mätligt och ditt namn tillpris.

Välsigna oss Gud Fader,

Välsigna oss Guds Son,

Välsigna oss Gud den helige ande!

Elsa Jönsson

1834

LUNDS UNIVERSITETS

FOLKMINNESARKIV

Apptekning

47

Karlsby, distus hd.

Född 1849, död 1938,

H. vistelsrätt Karje.

summan 1928

Thullinsson,

hatsedelns julaften.

Smått och ost till bålet, kallt fisk och
sittsallat med ägg på, lång pål och kunna
hänne, lutfisk och senap, somt brötsigast.

1834

LUNDS UNIVERSITETS

FOLKMINNESARKIV

48

48

Elsa Jönman,
Kajsky, distriktd.
Född 1842. död 1928
U. vistelse och Kajs.

Samman 1928

Truelmann

Fid miltiluna.

Alle äta och frö, Län talliken och trasheda
vår vordigast, men även. bestallningar användes.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

49 49

Elsa Jönsson

Näringsky, köstuskd.

Född 1842. död 1928

H. vistelseort Norge.

hoppbrukat

samman 1928

Jönsson

Förord.

Förord sattes upp på värisidan i stugan. Hur
vände man radmal, som sen frägades och stamp-
des i sten. Mycket lönne vände man också, det
ställdes sen till frögfröken, men yllt frögade
man hemme, i "hussle" kross, svärte och
angelinapig, bli och råd.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ela Järven

Kajby, Lister län.

Född 1842, död 1928

H. v. i. K. K. K. K. K.

Kypstebna

samma 1928

K. K. K. K. K.

Midsommar.

Vid midsommar samlades folket i Ryedel,
där högtiden firades med dans kring majstång
och andra nöjen.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

52, 52

Ulla Jönsson

Karjehy, distus hd.

Född 1842, död 1928

H. viskelserat Karje.

Taggvisa.

Uy, uy, ju ä hemma, uy, uy.

Ju i jagten så glände ju knabben o piusten.

Ju menar den kullen är vild o galen

som inte han hära: Ju ä hemma, uy, uy.

Men kom till mig i morron, ja när som berengal.

Ju då ä gubben borta, ä: kassen o mal.

uy, uy, uy, ara.

[Namn: Jönfru en aaggarsie: J. Niklin
hark Saggars o J. P. M.

kyrtebröd

sammaren 1928

Smellånnan

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5353

Elsa Jönsson

Kajsky, Lunds hd.

Född 1842. död 1928.

H. värdshuset Kajs

Apptecknad

sommaren 1928

Fruckennan

Tia.

Äktenskapet är ett paradīs

som här lända Herren Gud till pris,

som äktenskapet stiftat har.

Strömmen o. strömmen, de taltas vid,

de taltas så mycket om gammelt.

"O var jag inte mä, så var jag vad jag kan,

jag var så go kvinna, som du va man".

Vad leverer vad leverer,

den kvinna jag aldrig påglämma kan.

1834

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5455

Elaa Jönsson

Narjehy. distrikth. d.

Född 1842. död 1928

Ö. västergötland Narje.

Öppretskrad

nummer 1928

Frucklinsson

Förning.

Som förning till gille hade de ungdomstukt
fjörk och ungdomstukt, älsk och siktahid,
samt klenätter. Lockerkake hem för i
huk omkring 1860.